KATOLIČKI TJEDNIK
Sarajevo, 1928., br. 12, str. 2-3
PODLISTAK

Smjernice za obnovu kršćanskih ćudorednih običaja

Svima nam je jasno da živimo u doba kada je poganstvo ponovno počelo vladati u našem društvenom životu. Mješoviti odgoj mladeži u školama, odgoj mladeži bez nadzora roditelja, nečedne zabave i predstave, alkoholizam, bestidna moda i golotinja, divljački moderni plesovi i razuzdana glazba, zajedničko sunčanje i kupanje muških i ženskih, izvedbe tjelovježbe, besramni kinematografi i isto tako kazališta, te napokon loše novine - sve nam to dovoljno pokazuje, kako je sadašnje društvo ugrezlo u glib poganske nećudorednosti. J e d i n o Katolička Crkva kadra je i u tom području biti spasiteljicom. Kako katolici i nehotice, (budući da žive u tom pokvarenom društvu) ne znaju uvijek u tim stvarima razlikovati dobro od zla, sastavili smo im u 14. odsjeka najvažnije ćudoredne smjernice kako ih u svijetu i kod nas naučava živo učiteljstvo Crkve (Sv. Otac Papa i biskupi) najodličniji bogoslovi (sv. Toma Akvinski i sv. Franjo Saleški). U bilješke pod redak stavili smo primjedbe koje su poglavito izvađene iz poluslužbenoga tumača ćudorednih smjernica njemačkoga Episkopata.

Nakana ove zbirke je da se u prvome redu među svim organiziranim hrvatskim katolicima stvori jedno duševno raspoloženje koje će sve pojedince oduševiti za veliku križarsku vojnu Crkve protiv moderne nećudorednosti. Ova obnova društva mora početi od nas samih - u našim vlastitim redovima.

"Vi ste svijetlost svijeta. Ne može se sakriti grad, koji stoji na gori". (Mat. 5, 14.)

1. O mješovitome odgoju (koedukaciji) (izdala je SV. STOLICA ovu odredbu: "Sigurna pogibelj pokvarenosti (corruption) proizlazi iz činjenice da je u istim školama mladež jednoga i drugoga spola sakupljena u i s t o j dvorani da pribiva pouci... Odatle proizlazi da je ova mladež ugrožena u ćudoređu" (Instr. S. Off. od 24. XI. 1825.). O zajedništvu (koedukaciji) muške i ženske mladeži piše ŠPANJOLSKI EPISKOPAT: "Principi (koedukacije) na kojima se temelji taj običaj... tako p r o t u k r š ć a n s k i, odaju takve pojmove o životu i odgoju, nad kakvima bi se naši djedovi bili zaprepastili i zgrozili... Vole danas sustav odgoja kojim se nije htio služiti naš nebeski Liječnik, sustav imuniziranja zbog privikavanja... zajedničko igranje obaju spolova kod raznih športova stvara i rađa opadanjem, dapače neprijateljstvom protiv kršćanskoga ćudoređa" (Doc. cath. 3. VII. 1926.). Biskupi ILIRSKE PROVINCIJE, a među njima biskup Mahnić, pišu: "Hoćemo prije svega da se u katoličkim omladinskim udruženjima spriječi svako upoznavanje ili zajedništvo mladića i djevojaka". (Ljub. Škof. list, 1922. II. 29.) Nadalje biskup MAHNIĆ u svojoj mariborskoj poslanici kaže da je "idejna veza organizacija katoličkih učenika s organizacijama katoličkih učenica posvema dovoljna, pa zato želi da se katolički organizirane učenice u svojim posebnim organizacijama pripravljaju za svoj poziv" (Knjiga života, 253.). Presvj. biskup MARUŠIĆ hvali one katoličke organizacije koje imaju po spolovima "odijeljene organizacije, odijeljene sastanke, odijeljena odgojna glasila, odijeljene redovite akademije, nastupe i sletove, odijeljeno putovanje i odijeljene zabave" (7. II. 1927.). Preuzv. g. dr. BAUER, kao predsjednik Biskupskih Konferencija, odobrio je 27. I. 1927. ovaj zaključak Zbora duhovnika HOS i SHO: "Zajednička sijela Orlova i Orlica - osim manifestacijskih - apsolutno se zabranjuju... Prigodom zajedničkih izleta ili sletova u željeznicama ili parobrodima imaju Orlovi biti odijeljeni od Orlica".

2. Roditelji su dužni **nadzirati** svoju djecu kod zabava: NJEMAČKI I AUSTRIJSKI EPISKOPAT naglašava: "Na najozbiljniji način pozivaju se roditelji

da potpuno otklone uobičajenu neodgovornu lakomislenost da se djevojke i mladići koji se razvijaju ostave bez nadzora kod zabava... ili pri sklapanju poznanastva, već da po starome kršćanskom običaju vrše svoju kršćansku dužnost." (Leitsätze, 1925.; 9.) *)

3. O potrebi **zabave** za čovjeka ovako govori SV. TOMA AKVINSKI: "Tko ne može uživati u duhovnim užicima (delectationes), predaje se tjelesnim" (II. - II. e, q. 35., a. 4., ad 2.). "Dakle odmor duše nalazi se u uživanju... Ako je dakle odmor potreba čovjeka, ovaj će moći tražiti u užitku ili razbibrizi lijek svome umoru i ove zovemo imenom igre ili zabave (ludicra, iocosa); to su čini se ili riječi u kojima se traži odmor duha ili tijela. P o t r e b n o je služiti se kadkada ovim igrama ili zabavama da si tako pribavimo stanoviti odmor duše" (II. - II.- ae, q. 168., art. 2). Isto tvrdi i crkveni naučitelj sv. Franjo Saleški (Introd. a la vie dev., 3e partie chap. XXXI.) u glasovitoj legendi o sv. Ivanu Ev. i lovcu. **)

4. O **predstavama** s mješovitim ulogama svi biskupi LIGURSKE PROVINCIJE odredili su: "Tim više organizirani, katolici, oratoriji i društva ne smiju si nikada dozvoliti mještovite predstave (recite promiscue) u kojima govore (recitino) dječaci i djevojke, muževi i žene" (Rivitisa diocesana; Genova; nov. 1925. N. 11. p. 174.). Biskup od PISTOIE odredio je: "Potpuno su zabranjene na pozornicama katoličkih društava mještovite predstave pod prijetnjom raspusta samih društava" (13. I. 1927., V. Oss. Rom.). Isto su odredili biskupi ILIRSKE PROVINCIJE i biskup Mahnić s njima u spomenutoj poslanici: "Tako npr. ne možemo odobriti da kod predstavljanja, pa bili to i pristojni igrokazi, mladići i djevojke nastupaju ili govore. Ozbiljno opominjemo da se to ne događa. Isto su tako odredili biskupi Austrije (26. II. 1922.) i biskupi mnogih drugih naroda gdje se nije to već samo po sebi razumijevalo. Preuzv. dr. BAUER odobrio je ovaj

---

*) Poluslužbeni komentar kaže: Katolički moral postavio je jasna načela o p o z n a n s t v i m a (Bekanntschaften). On kaže da b l i ž e druženje između mladića i djevojaka smije započeti tek onda kada postoji dogledno vrijeme za ženidbu, kada za to postoji ozbiljna nakana i kada se vodi briga o potrebitome nadzoru (Um Sitte, p. 101.).

**) (Mora nam biti jasno da nijedan čovjek, a pogotovo mladost ne može živjeti bez veselja. Ne pruži li joj se pravo istinsko veselje, ona će polako piti iz otrovnih izvora koji će ju upropastiti. Um Sitte, p. 109.) Tako poluslužbeni tumač Smjernica njemačkoga Episkopata.

zaključak Zbora duhovnika HOS i SHO: "Isto tako (se zabranjuju) predstave s mješovitim ulogama."

5. NJEMAČKI EPISKOPAT izdao je posebnu poslanicu o borbi katolika protiv **alkoholizma**. U njoj stoji među ostalim: "Prorok Izaija zaziva prokletstvo nad one "koji ustaju u ranu zoru da se podaju piću i koji piju do večeri, sve dok ih vino ne razgrije" (Iz. V, 11.) i nad one "koji se prave junacima kada se radi o pijenju vina i snažnim muževima, kada se radi o miješanju opojnih pića" (Ibid., 22.). U Sirachu (Eccless. XXVI, 11.) nalazi se slika moralnoga poniženja što nam ga pruža pijana žena: "Vrlo je žalosna stvar (ira magna) pijana žena; ona dapače ni svoju sramotu ne pokriva". Opravdana je opomena sv. Pavla (Ef. V, 18.): "I ne opijajte se vinom jer u tome je raspuštenost, nego se napunite Duhom". "Ne budi na gozbama pijanica" (potatorum), kaže Sveto Pismo (Prov. XXIII; 20., 21.): ...jer čovjek osiromaši trošeći vrijeme u piću i svetkovanju, a drijemež će nas pokriti prnjama". Pijanica je također na sramotu svojoj Crkvi. Prezira su vrijedni oni katolici koji svojim opačinama obeščašćuju Crkvu (Doc. cath. 26. XI. 1927. c. 1016.).

A ljubljanski biskup JEGLIĆ u drugoj svojoj korizmenoj poslanici kaže među ostalim o alkoholnom pitanju ovo: "Mnogo je veća njegova šteta za naše obiteljii. Alkohol, koji se neumjereno uživa, uništava u čovjeku sva bolja čuvstva i u njemu sve više razvija životinjsku stranu tijela" (biskup Jeglić, Lj. škof. list, 12. III. 1927., p. 34.). Tko se posve opije, griješi smrtno. Opijanje postaje navadom koja je naposljetku tako silna da se dotični više ne može svladati... I koliko li drugih grijeha čini! Proklinjanje, kletve protiv Boga, kućne svađe, grozne zavade, besramni govori i pjesme, nečisti grijesi! O, kako je neizrecivo ružna i umazana duša pijanca... Pijanac je u neprestanomu smrtnom grijehu. I ako naglo umre? Strašno!... Kako li pak lako čovjek prekorači mjeru kada vino već oćuti u glavi, kada postane neobično razgovorljiv i jezik mu se počne plesti, tada uživanje postane grješno i lako dovede do potpune pijanosti koja je smrtni grijeh. - U tomu

obziru svi smo dužni ostati umjereni. (Ibid. 35) "Da se dođe do potpune umjernosti, treba se već dijete odgajati u tome duhu. Nikada mu ne hvali piće kao nešto posebno poželjnoga. Dijete neka zna kako je pogibeljno opojno piće. Neka mu rakija bude odurna, neka se boji pjenušavoga vina, a na pivo neka se ne nauči. Nikada ne dajte djeci vina, a još manje rakije. Nikada ne ulivajte djeci rakiju ili rum u čaj... Mladić neka se ne nauči na gostione... Ostani potpuno suzdržljiv kroz cijeli život ili barem do svoje osamnaeste godine,... Neki ljudi su pred Bogom i pred svojom dušom dužni biti potpuni apstinenti, mnogima se potpuna suzdržljivost silno savjetuje... Potpuna suzdržljivost je također djeci i nedoraslim mladićima svakako p o t r e b n a. Potpuna suzdržljivost se silno preporuča svim ženama" (p. 35.-36.). "Djevojkama i ženama osobito... majkama silno preporučam suzdržljivost od vina i rakije" (p. 37.).***)

"Orlovima se osobito preporuča trezvenost" (p. 28.). "Unesite tu (apstinentsku) misao posebno među Orlove, Marijine Kongregacije, Treći Red, u prosvjetna društva, u Apostolat muževa" (p. 39.). "S dekretom od 27. studenoga 1888. je Papa Leon XIII. družbi trezvenosti... podijelio oproste (p. 41.). Cjelokupni NJEMAČKI EPISKOPAT izdao je 1926. ovo saopćenje: "Biskupska konferencija saopćava da je potrebna obrana omladine od štetnih posljedica užitaka alkohola i odobrava ozbiljno nastojanje društava katoličke mladeži d a s e n a n j i h o v i m p r i r e-d b a m a n e t o č e a l k o h o l n a p i ć a i da uzgoje svoje članstvo u potpunoj suzdržljivosti od alkohola ili u strogoj umjerenosti... K pouci (o šteti alkohola) ... mora dodati utjecaj poriva što jačaju volju, a dolaze nam od sredstava naše svete vjere. Budući su ova od najdubljega utjecaja na cijeli ćudoredni život katoličkoga naroda, k o n f e s i o n a l n i značaj apstinentskoga i umjerenjačkoga pokreta zaslužuje osobito toplu preporuku episkopata: tim više što sva ova nastojanja tvore jednu kariku u cjelokupnomu vjersko-ćudorednom odgoju". (Kipa, 13. X. 1926.).

***) "Savez njem. katol. učiteljica traži: Za odgoj ženske omladine tražimo (erheben wir die Forderung) da bude p o t p u n o bez alkohola; jer nitko ne mora toliko trpiti nad posljedicama uživanja alkohola upravo kao žena". (Um Sitte. p. 142.).

6. O djelatnosti žene u **javnosti** vrijede ova načela: "Ali ni jedna promjena u mišljenju ljudi, nijedno novo stanje niti tijek događaja ne će nikada moći istrgnuti ženu svijesnu svojega zadatka iz onoga naravnog djelokruga koji je za nju obitelj. Upravo je kraljica kućnoga ognjišta "Benedikt XV. Al. 21. X. 1919.). Svete žene "koje su se posvetile službi Kristovoj, izašle su iz sjene tek na dan kušnje i mučeništva" (Pio XI., V. Croix, 12. I. 1926.). "Ako izvan doma, koji bi se srušio, ako bi ona (žena) prestala biti njegovom kraljicom - običaji ... otvore sve više ženi naših dana široko polje... socijalne djelatnosti… ona će tim više morati upotrijebiti ova nova sredstva utjecaja da po svuda promiče... energičnu zaštitu javnoga ćudoređa... i da sudjeluje... u nužnoj križarskoj vojni... protiv nečedne mode". (Gasparri, Poruka N. S. PP. Pia XI. Soc. Tjednu Franc. 11. VII. 1927.)

(Nastavit će se)

KATOLIČKI TJEDNIK
Sarajevo, 1928., br. 13, str. 2-3
PODLISTAK

SMJERNICE ZA OBNOVU KRŠĆANSKIH ĆUDOREDNIH OBIČAJA

(Nastavak)

7. O suvremenoj nečednoj **ženskoj nošnji** kaže Sv. Otac PIO XI.: "Ali mi smo opazili u vašemu programu... borbu koju ste naumile tako dostojno, tako snažno, tako pobožno voditi protiv nečedne nošnje koja je prava sramota za veliki dio žena koje se nazivlju kršćankama, a koje obeščašćuju kršćansko ime... Mi smo opazili da katkada osjećaj odvratnosti protiv mode, koja nije posve dostojna (moins digne), nedostaje dapače ondje gdje bi to čovjek najmanje iščekivao.. Katkada Nam se odgovaralo; ako se odveć traži da nošnja bude čedna ("pod svaku cijenu" a tout paix), majke će izvaditi svoje kćeri (tj. iz katoličkih institucija). Dobro, neka bude! Kršćansku čednost u odijevanju valja podučavati "pod s v a k u cijenu"... Treba početi s najmlađima da se u njihovo srce ukorijeni duh krjeposti, osjećaj neizbrisivoga dostojanstva ljudske duše" (Oss. Rom. 29. X. 1926.). Drugom zgodom (15. II. 1926.) istaknuo je sv. Otac: "Sasvim je nemoguće združiti sramotnu nečednu žensku nošnju i ispovijedanje katoličke vjere... Ali to je jedno veliko zlo koje prouzrokuje još veća zla. To je takvo zlo da se protiv njega ne će nikada dovoljno dizati glasovi... poradi onoga hrama Božjeg koji čine tijelo i duša svakoga kršćanina." Presvj. biskup SREBRNIĆ kaže povodom ovih izjava Sv. Oca: "Ja mislim da se te mode ne može strože osuditi, nego što ju je osudio sam

Sv. Otac... Iz svih se njegovih izajva vidi da mu je način modernog ženskog odijela jednostavno nečistoća, a nošnja sama nemoralna." (Ibid. Posl. str. 8.)[*)]

Kardinal MAFFI, nadbiskup u Pizi piše protiv nečedne mode da su nečedno odjevene one žene ili djevojke "koje bi se pokazale u haljinama od prosjevnih tkanina ili u odijelu koje bi im prsa ili leđa otkrivalo tri prsta ili centrimetra ispod vrata, koje ne bi ruku pokrivalo preko lakata ili kad suknja ne bi sizala blizu stopala kod odraslih žena ili barem do ispod koljena kod djevojaka i djevojčica. (V. 4. Srebrnić, p. 10.).

Cjelokupni NJEMAČKI I AUSTRIJSKI EPISKOPAT zauzeo je također vrlo energičan stav u svojim "Smjernicama" protiv nečedne mode (tačka 8.)[**)]

Današnja moda je praktično k r i v o v j e r j e (eresia pratica)... (Poslanica lombardskih biskupa, Duhovi 1927. p. 17.)... Neka budu (voditeljice) neumoljive u

---

[*)] Drugom zgodom rekao je Sv. Otac: "Sve je to ... po planu i đ a v o l s k i i budu li s v i biskupi i s v i svećenici neumoljivo složno radili, nešto ćemo postići" (Um Sitte, p. 123.).

[**)] Vadimo iz poluslužbenoga komentara njemačkih biskupskih smjernica neke misli koje nadopunjuju gornje izvode o suzbijanju nečedne nošnje:

"Čarape u boji kože i prozirne proizvod su industrije koja spekulira na to da raspiri razbludna čuvstva" (Um Sitte, p. 95.).

Savez njemačkih katoličkih učiteljica ima u svojoj opširnoj rezoluciji: "Posve jasno se ogrješuju o pristojnost, što se dolikuje našim članicama... čarape u boji kože ili koje na sličan način djeluju. Stoga valja članice, koje se nakon ponovljene opomene na označeni način odijevaju, i s k l j u č i t i iz društava našega Saveza" (Um Sitte, p. 140.,141.).

"U svim biskupijama traže oni (tj. svi njemački biskupi)... žensku nošnju... koja je zatvorena do vrata, kod koje su rukavi preko lakta i gdje je donje tijelo pokriveno z n a t n o (ein gutes Stück, beträchtlich) preko koljena, a prozirne tkanine se ne smiju upotrijebiti" (p. 100. i p. 125.).

"Trebamo se također ozbiljno pitati je li nova ženska nošnja lijepa?... Sa stajališta estetike mnogo toga je upravo odvratno" (Um Sitte, p. 96.).

"Ova briga majke ne smije samo voditi računa o mladoj djevojci, već se valja obazirati i na malu djecu. Odgoj stidljivosti mora započeti v r l o r a n o isto kao gajenje osjećaja za lijep oblik. Na žalost mnoge djevojke kao da su to zaboravile" (Um Sitte, p. 98.).

I muškarci trebaju raditi za čednu žensku modu: "Žena se hoće svidjeti i ravnati se prema ukusu muškarca. Kad bi očevi i braća, a prije svega mladići koji se hoće ženiti, odbacili, radi finoće osjećaja, izrode naše mode, oni će time, kako je to mnogostruko iskustvo pokazalo, mnogo pridonijeti da dođe do poboljšanja" (Um Sitte, p. 98.).

"Katolički moral nikada nije prigovarao svrsishodnoj i ukusnoj nošnji. On također zna da mijenjanje mode ovisi o velikim životnim zakonima; on nasuprot ima smisla za to da se žena odijeva privlačivo, dapače - ako je to moguće - i otmjeno" (Um Sitte, p. 94.).

"Stoga mi moramo, želimo li nadoknaditi besramne bestidne mode, pozitivno raditi na stvaranju praktične i ukusne nošnje koja računa s kršćanskim ćudorednim zakonom. S uspjehom je na tome polju radio uz ostale Savez katoličkih žena. On sada izdaje svoj časopis za modu "Blätter für Kleid- und Hauskultur"... Prije svega su majke odgovorne za nošnju svojih kćeri", kažu biskupi" (Um Sitte, p. 97.).

isključivanju iz pobožnih društava (Pie Unioni) i Katoličkih društava (Kat. Akcije) onih kojima bi nedostajalo čednosti; jedna Kći Marijina, koja se ne odijeva korektno, postaje kći vražja; jedna članica Katoličkoga djevojačkog društva, koja slijedi hirove mode, nije apostol dobra, već apostol grijeha... Možda će koja reći: "Radi ove strogosti mnoge će nas napustiti: krug našega utjecaja suzit će se, a dobro će se umanjiti". Uistinu, djevojke koje se nakon opomene ne poprave, suhe su grane, mrtvo lišće, pokvareni plodovi: bolje je, da se povuku. Dobro što se vrši, možda će postati obujmom manje (in estensione), ali će se za tisuću puta bolje produpsti (guadagnera mille doppi in insita); ne će to biti trud protiv vjetra, već istiniti odgoj savjesti" (Ibid. p. 13.).

8. Crkveni naučitelj sv. FRANJO SALEŠKI kaže o **plesovima** ovo:

"Plesovi i igranke... njihova upotreba... toliko smjera na zlo svim svojim okolnostima da dušu dovode u velike opasnosti. Govorim ti o plesovima, kao što liječnici govore o gljivama: Ni najbolja ne vrijedi ništa, kažu oni, a ja ti kažem da najbolji plesovi n e v r i j e d e n i š t a".

O plesovima navodi plenarna sinoda IRSKIH BISKUPA 1927.: "Ipak je činjenica kako nas ni jedna druga zabava ne izlaže više pogibelji da ćemo biti uvedeni u napast da uvrijedimo Boga" (Doc. Cath. 3. XII. 1927.). Sv. Otac BENEDIKT XV. piše o tzv. "modernim plesovima" ovo: "Spominjem također one plesove koji su gori od svih ostalih, a došli su nedavno iz barbarskih krajeva u modu elegantnih ljudi i kod kojih se ne može naći ništa zgodnijega što bi poništilo svaki stid" (Enc. Sacra Prope Diem od 6. I. 1921. A. A. S. 1921. 39). Presvijetli BISKUP KRČKI piše 1927. u svojoj poslanici "Na obranu čestitih svetih običaja": "Ni najbolji plesovi nisu dobri..., kaže sv. Franjo Saleški u svojoj Filoteji... Uopće se o svakome plesu može kazati da ne vodi k dobru. Stoga Crkva nikada ne preporučuje ovakve zabave, nego svakoga od njih odvraća... Uvijek je teško griješan i radi toga zabranjen svaki ples kod kojega dolazi lice uz lice, prsa uz prsa

ili noge među noge, općenito dakle svaki ples, zvao se on bilo kako, koji iziskuje, da se drži ili tijesno kreće tijelo uz tijelo." (Str. 15.).

Cjelokupni austrijski episkopat osuđuje internacionalne moderne plesove. "S Papama Benediktom XV. i Piom XI. osuđujemo također, mi biskupi Austrije, na najodlučniji način takozvane moderne internacionalne plesove koji su nažalost već našli ulaz u veliki dio kršćanskih obitelji. Među ove plesove spadaju u prvom redu tako zvani:

foxtrott,

tango,

onestep, i

shimmy.

No time zabranjenje nije iscrpljeno. Mi izjavljujemo da se ovi plesovi nikako ne mogu spojiti s kršćanskim ćudorednim zakonom; Oni su TEŠKI GRIJEH i daju tešku sablazan; kršćanske majke nigdje i nikada ne mogu spojiti sa svojom savješću, da svojim odraslim kćerima dozvole sudjelovanje kod tih plesova, a ispovjednici bi u takvome slučaju bili prisiljeni takvima uskratiti sveto odrješenje (u ispovijedi)" (Iz godine 1922.; V.: Linzer Quartalschrift 1927. IV. p. 139.).

Cjelokupni NJEMAČKI i AUSTRIJSKI episkopat odredio je: "Moderni plesovi koji - jer skoro su svi najgorega porijekla - ugrožavaju stidljivost i čednost, ne smiju se podnositi u nikakvu, pa ni u takozvanomu p r o f i n j e n o m obliku" (Leitsätze 1925.). Presvijetli biskup CREME (Italija) određuje: "Neka se dobro čuvaju katoličke organizacije, muške i ženske, da prime za člana ili zadrže (kao člana) ikoga za koga bi se znalo da pohađa balove ili plesne večeri" (balli e veglie dauranti) (B. U. A. 2. Cat. I. 1. I. 1928., p. 22.).[***)]

A Preuzv. dr. BAUER, predsjednik biskupskih konferencija, odobrio je na spomenutome mjestu ovu rezoluciju: "Zbor duhovnika, prihvaćajući direktive Sv.

[***)] Njemci traže istu odlučnost u provođenju ćudorednih Smjernica Episkopata: "Organizacije će djelovati na svoje članstvo, da se i u ostalom životu savjesno drže volje biskupa: Oni će kod velikih ogrješenja o Smjernice opomenuti i ukoriti, i napokon, nađu li se neki tvrdokornici, neće se žacati ni posljednjega sredstva: i s k l j u č e n j a. Samo gdje se pokaže ž e- l j e z n a odlučnost, kolebavi će i slabi napokon naći pravi put". (Um Sitte, p. 112.).

Oca Pape i želje mjesnih Ordinarija glede plesova, zabranio je svim Orlovima i Orlicama svaku vrstu plesova u dvoje... no... neka slobodno plešu orlovsko i orličko kolo te ostala čedna narodna kola. Napomenute plesove u dvoje ne samo da ne smiju plesati Orlovi i Orlice, nego se ne smije dopustiti da ih plešu gosti i uzvanici na orlovskim zabavama i priredbama.[+)]

N a č e l o: Plesovi na kojima su jasne nečasne kretnje, pokreti, zagrljaji, koji se plešu u napadno nepristojnom odijelu, tako da je u njima teška opasnost grijeha i koji ne ispričava odgovarajući važan razlog, ne smiju se trpjeti. Stoga je težak grijeh priređivati takve plesove, k njima pozivati, davati im prostorije na raspolaganje, svirati im, dapače ni gledatelji ovih nećudorednih plesova po sebi ne mogu bez teškoga grijeha njima pisustvovati" (B. v. Acken, S. J. Linzer Quartalschrift, 1927. IV., p.740.).

9. Biskupska konferencija AUSTRIJSKIH biskupa pozabavila se **glazbom** i **pjesmom** i izričito je zabranila: "raspaljivu Jazz-glazbu (ausreizende Jazz-Musik)... i prikorno (anstössig) pjevanje" (Wiener Diözesanblatt, 15. Jan. 1927. p. 1.). [++)]

Poznati glazbenik M a s c a g n i o Jazzu: Glazbenik Mascagni rekao je jednome novinaru: "Smatram da Jazz (glazba) gore i nećudorednije djeluje od

[+)] Njemački katolički akademičari traže da se loši plesovi zamijene igrama i zabavama koje odgovaraju idealu kršćanske društvenosti. Time se umu priređivača stavljaju novi problemi koje moraju riješiti: "Postoji također obveza, poglavito za obrazovane i vodeće krugove, da se ne zaustavljaju samo kod zabacivanja loših plesova, već i **pozitivno** pripomažu da se uvedu oblici susreta i društvenosti koji odgovaraju Božjoj namisli da oba spola žive zajedno". (Um Sitte, p. 146.).

[++)] Modernu glazbu ove vrste njemački katolici zabacuju. I glazba nije indiferentna umjetnost i može se vrlo teško ogriješiti o ćudoredne zakone. Spomenuti komentar Smjernicama kaže: "Glazba koja je (za većinu modernih plesova) pisana, jest prema sudu estetičara-stručnjaka potpuno površna i šuplja... Ova glazba (Jazz) ide pogalvito za tim da raspiri razbludne strasti" (Um Sitte, p. 90.). Njemačke katoličke učiteljice izdale su za svoje zabave uzorne Smjernice: "Naše svečanosti neka budu zaista srdačne i rijetke. Stoga:

"1. mora vladati red i čednost; jedan odio zgodnih osoba neka pazi da odjeća... ton ne prekorače granice ćudorednosti i da je nezgodnim osobama već unaprijed onemogućen pristup.

2. glazbene kapele valja već unaprijed obvezati da sviraju besprjekorne glazbene komade...

3. plesove s razdražljivom glazbom i nećudorednim načinom plesanja valja na najodlučniji način zabaciti. Neka društva upozoravaju na pozivnicama i ulaznicama da pristup imaju samo oni sudionici kojima nema prigovora ni u nošnji ni u ponašanju..." (Um Sitte, p. 142.).

kokaina ili kojega drugog opojnog sredstva;... Jazz je pošast. S umjetnošću ima malo posla" (V. Schönere Zukunft, Cf., Theol.-prakt. Quartalschrift, 1927, IV. Band, S. 739.).

KATOLIČKI TJEDNIK
Sarajevo, 1928., br. 14, str. 2-3
PODLISTAK

SMJERNICE ZA OBNOVU KRŠĆANSKIH ĆUDOREDNIH OBIČAJA

(Svršetak)

10. O **mješovitom kupanju** vrijede ova načela: Crkveni otac SV. CIPRIJAN piše (249): Što pak trebam kazati o onima koje pohađaju mješovita kupališta; o onima koje bi morale odijevati svoje tijelo u stidljivost i sramežljivost, a izlažu ga očima iz kojih proviruje znatiželja putene sjetilnosti? Zar nisu one mamac na grijeh kad dopuštaju da ih muškarci razbludno gledaju gole, a i same upiru svoje oči na isti način u muškarce?" (Cit. biskup Srebrnić, 18.). "Evo zašto Crkva mora jecati nad ovim sramotnim običajima jer je cvijet djevičanstva opustošen; jer su uništene čast uzdržljivosti i dostojanstvo svakoga stida" (Cit. bisk. Tritz V. Doc. Cath. 26. XI. 1927, C. 1021.). Njemački biskup KEPPLER o mješovitom kupanju piše ovo: "Na našu veliku bol dolaze nam sve veće tužbe o n e m o r a l n o m o b i č a j u mješovitoga kupanja. Sami poganski vladari spoznaše da je ova n e ć u d o r e – d n o s t kobna i oni su se protiv nje borili. Carevi Adrijan, Marko Aurelije i Aleksandar Sever zabraniše zajedničke kupke i odrediše da se posjetioci kupelji podijele po spolovima. Jedan KONCIL IV. STOLJEĆA (Laodiceja) 372., zabranio je također zajedničke kupke i istaknuo je da su sami pogani ovaj čin žigosali na najoštriji način... Koja li sramotna osuda u tome za naše muževe i žene, za naše katoličke mladiće i djevojke koji čine zajedno taj nečedni čin i tako dokazuju da nemaju ni toliko stida, kao što su imali pogani..." (Biskup Keppler, Rottenburg, Doc. Cath. 26. XI. 1927. C. 1022.). - Kod nas o tome presvj. BISKUP SRERNIĆ

kaže: "Zajedničko kupanje muških i ženskih "jest" gadan običaj... Ono nije ni potrebito niti od koristi! Dapače, od najveće je pogibelji za najljepši biser čovječjega srca, a to je krjepost svete čistoće... Kako mogu njegovati svoje posvećenje žene i muškarci koji kod zajedničkoga kupanja, sunčanja i tjelovježbe izlažu jedan drugome na ogled golotinju svojih tjelesa... Kod zajedničkoga kupanja i sunčanja mora biti silom pogažen nježan cvijet djevičanske stidljivosti. Dignimo se stoga listom i bezobzirno protiv običaja koji ni nije naš niti je potreban i koristan, nego nam samo donosi n a j v e ć u m o r a l n u š t e t u". "Zajedničko kupanje" je "grob stidljivosti i čistoće radi čega ga Crkva, kao učiteljica Božjih zapovjedi, s t r o g o z a b r a n j u j e" (p. 17.). Zajedničko kupanje osudili su svi BISKUPI DALMACIJE u svojoj poslanici od 22. IV. 1927. Cjelokupni NJEMAČKI I AUSTRIJSKI EPISKOPAT naglašava: "Spolove valja (kod kupanja i plivanja) rastaviti. Kod kupanja (na moru ili rijeci) valja tražiti potpunu rastavu spolova, odijeljena mjesta za svlačenje, odijevanje, za koja se moraju pobrinuti mjesne vlasti". (Leitsätze, 2.)[ϕ] Spomenuti BISKUP KEPPLER potiče katolike: "Tražite od poduzetništva odijeljene kupke za svaki spol; a ako se stvar uistinu ne da provesti, odijeljene kabine i razne satove kupanja... U toj stvari svom snagom poduprite mjesne vlasti i sami organizirajte nadzor. Općinske vlasti moraju biti uvijek svijesne svoje teške odgovornosti i vršiti svoju dužnost bez imalo ljudskoga obzira". (Ibid.) Slično kaže frieburški BISKUP FRITZ (Doc. Cath. 26. XI. 1927., c. 1023.). - nazivajući zajedničko kupanje "poganskim nećudoređem..." "Molim dakle," usklиče, "sve ljude plemenitog i pravog srca koji su svijesni svoje velike odgovornosti; molim prije svega javne vlasti, kao i d r u š t v o k a t o l i č k i h m l a d i ć a da se zajednički dignu protiv zajedničkih morskih i riječnih kupki..." (Ibid.). Cjelokupni ŠPANJOLSKI EPISKOPAT traži: "Katolici će primjerom i nastojanjem tražiti od mjerodavnih vlasti da se u kupalištima provede rastava

---

[ϕ] "Kao što je sigurno da smjernice biskupa obvezuju u savjesti, isto je tako sigurno da nijedan činovnik, koji na vodećem položaju sudjeluje kod osnivanja takvoga s o d o m i t s k o g zajedničkog kupališta, ne može biti u ispovjedaonici odriješen" (Kardinal Fauhaber, cf, Um Sitte, p. 81.).

spolova, kako zahtjeva ćudoređe" (Doc. Cath. 3. VII. 1926.). Biskup Srebrnić izričito kaže: "Ja osuđujem i zabranjujem taj običaj i pozivam sve one kojima je stalo da se Božji zakoni poštuju i provode, da se naš narod očuva ćudoredan i dobar, da se kršćanska čednost i decentnost štiti i brani, neka se energično zauzmu da se u svim našim kupališnim mjestima kod kupanja, sunčanja i tjelovježbe provede rastava spolova. (p. 18.) "Zajedničko kupanje, plivanje, sunčanje i tjelovježba nije... ni potrebno niti je za bilo koga od koristi. Naša je dužnost da taj običaj radi njegove velike moralne pogibelji suzbijemo i odstranjujemo... Gdje je podjela spolova po žalovima nemoguća, neka se provede vremenski. U v i j e k j e m o g u ć a r a s t a v a s p o l o v a, s a m o t r e b a h t j e t i". (p. 719.) [ϕϕ]

11. Za **katoličku tjelovježbu** iznio je NJEMAČKI I AUSTRIJSKI EPISKOPAT ova načela: "Kao i dušu, tako je Bog stvorio i tijelo. Tijelo kršćanina posvećeno je sakramentima, hram je Duha Svetoga. Zato kršćanima valja tijelo držati svetim. Zdrava briga za tijelo ne da se samo sjediniti s naukom kršćanstva, već je upravo z a p o v i j e đ e n a. Ali nad tijelom stoji duša."Kultura tijela" ne smije postati kult (obožavanje) tijela i tako biti na štetu kultu duše. (I.)… Gombanje mora biti odijeljeno po spolovima, a poduku u gimnastici moraju dati učitelji (načelnici) koji su istoga spola kao oni što gimnasticiraju... Ženska tjelovježba neka se vrši samo u dvoranama i mjestima (Plätzen) gdje javnost nema pristupa. Ako to nije moguće i ako se ne može nabaviti posebno vježbeno odijelo, tada se treba ograničiti na gimnastičke vježbe koje se mogu izvoditi u običnome odijelu. - Gimnastičke produkcije (Schauturnen)[•] i natjecanja valja otkloniti kod

---

[ϕ]

[ϕϕ] Dosad izložena načela o koedukaciji, plesu, modi, mješovitim kupkama možda se čine nemodernima. Zgodno na to odgovara poluslužbeni komentar Smjernica njem. episkopata: "Svakoj slabosti i polovičnosti valja se odlučno oprijeti... Mi moramo plivati p r o t i v struje i tada je u stanovitim prilikama potrebno, u otklanjanju (Ablehnung) možda poći za korak dalje, nego bi to bilo potrebno u drugim mirnim vremenima... Želimo li danas u javnomu životu nešto vrijediti, to je moguće jedino na taj način da bez imalo sjenke nastojimo oživotvoriti katoličku ideju... Ali sve dobrote i blagost ne smiju nas zadržati da vjerno i nepokolebljivo zastupamo katolička načela i sve više ljudi do toga dovedemo da ih i oni u svome životu ostvare…" (Um Sitte, p. 113.).

[•] Poluslužbeni komentar ovih Biskupskih Smjernica "Um Sitte u. Sittlichkeit" (Kathol. Schulorganisation, Düsseldorf, 1926.) kaže: "Pod Schauturnen ne razumije se samo to da se vježbe izvode pred drugima s jedinom i glavnom

djevojaka i žena: najčešće izazivaju neženski duh (Art.). Ovo otklanjanje (Abrehnung) tiče se i priredaba unutar društva". (1) ••)

Prvi kršćani uzor katolicima Katoličke akcije. "Kada se Isus Krist pojavio svomu narodu sa svojim evanđeljem: "Kraljevstvo Božje je blizu", tada je pred sobom poslao opomenu. "Činite pokoru, preobrazite svoju nutrinu, postanite posve drukčiji u svojemu mišljenju!" "Ćudoredna promjena i obnova jedan je od najvećih poslova prakršćanske misionske djelatnosti. **Postati kršćaninom znači u prvim kršćanskim vijekovima, barem po svojoj oprečnosti, sličan korak kao danas stupiti u jedan red**. Ime "kršćanin" imalo je onda za poganske uši neki opori prizvuk jer se u tolikoj mjeri razlikovao ž i v o t kršćana od života pogana. Nije u prvome redu upadala u oči nauka, već novi način života". (Bichlmair, S. J., Urchristentum und katholische Kirche, S. 338, f.; Linzer Quartalsch. 1927., IV., p. 748.).

"Što naše doba donosi zaista novo, to je taj poziv a p o s t o l a t a što ga Duh Sveti na Papina usta upravlja svjetovnjacima cijeloga svijeta" (Jacques Maritain, Doc. Cath. 28. I. 1928. c. 227.).

---

svrhom da se djevojka pokaže, već Smjernice pod time razumijevaju također "Leistungsturnen" - (gimnastiku gdje se hoće pokazati što se sve može)... **S taktom izabrane jednostavne vježbe nisu zabranjene ako se mogu izvesti u običnome odijelu, te se time izbjegavaju svi neugodni učinci**" (p. 76.). Igranje kola u javnosti (Reigen) može se dopustiti osobito onda kada se pripazi na besprijekornu dovoljno d u g u nošnju" (p. 77.). "Što se tiče (ženskih) jednostanih vježbi (u javnosti)... mogu se izvesti samo onda ako... su izabrane s najvećim pedagoškim taktom te imaju samo onakve kretnje koje ne dovode djevojke u ni jedan nezgodni stav" (77.-78.). "Nema nikakvih poteškoća da prigodom roditeljskih večeri društvenih i športskih svečanosti također djevojke na taj način sudjeluju da u b e s p r i j e k o r n o j n o š n j i izvode jednostavne vježbe i narodna kola. Schauturnen u doslovnome značenju valja i o v d j e otkloniti". (p. 78) Ako su za djevojke zabranjena gimnastička natjecanja, "taj slučaj nije za jednostavna natjecanja u igri (Wettspil)... kod kojih se ne radi o rekordu (Höchleistung) već o vrijednome poticaju..." (p. 78.). Savez njemačkih katoličkih učiteljica naglašava... "Mi otklanjamo javne ženske nastupe" "Schauturnen" **"(dozvoljeni su besprijekorni narodni plesovi, kola i jednostavne vježbe**) i svaku športsku gimnastiku (sportmassige Turnen)" Um Sitte, p. 137.).

••) Ova načela provode se u katoličkim tjelovježbenim organizacijama. Stoga njemački biskupi preporučuju Savez "Deutsche Jugendkraft": "Još više nego dosad katolički roditelji trebaju tražiti (drängen) da se njihovi sinovi upišu u katolički tjelovježbeni Savez (D. J.). To je Savez koji se razvija... i koji nam potpuno jamči da će i tjelesnoj kulturi sjajno djelovati, ali s druge strane ne će popustiti modernome duhu vremena" (Um Sitte, p. 114.).

13. O **kinematografu i kazalištu** ima mnogo dokumenata: Spominjemo samo ova dva:

"Grozna je činjenica da se ovo velebno otkriće izrabljuje na mnogo načina na kvarenje i što su kino-pozornice postale škola razuzdanosti" (Iz poslanice NJEM. BISKUPA 1913). - "Teška dužnost svih katolika je da pobijaju i tamane pornografiju u kazalištu, u kinu, kabaretima... i svemu što se predaje javnosti. Stoga se moraju sustezati od polazaka na takve predstava koje slave opačinu i pozivaju na razbludu. Ne smiju ih odobravati svojom prisutnošću niti ih novcem podupirati ili pomagati" (Pastirsko pismo š p a n j. m e t r o p o l i t a. Vidi: Kniewald: Katol. učenica, 1926., str. 367.). - "Smatram svojom dužnošću kazati vam s kojim interesom pratim inicijativu što ste je pokrenuli, da proširite... ideju i ostvarenje katoličkoga kina koja će služiti svima. - Ništa mi se ne čini zgodnijim, dapače rekao bih potrebnijim od ovoga pothvata kojemu je cilj snažno pokrenuti jedno od sredstava apostolata koje ima postati vrlo plodnim i protulijek onomu zlu što ga proizvodi isto kino koje je odveć lako oružje pokvarenosti za duhove i srca kada se nalazi u rukama protivnika evanđeoske nauke i njezina ćudoređa". (Hipolite, biskup Nancya, 6. II. 1928.).

14. **Sveta Stolica i biskupi toliko su pisali o štetnosti zlog tiska** i koristi dobroga tiska da bi se o tome dale izdati cijele knjige. LEON XIII. pisao je: "Vi vidite, među ostalim, časna braćo, da pomoću k n j i g a i n o v i n a neprijatelji Crkve među mnoštvom šire otrov svojih zabluda i svoje razuzdanosti i sve malo pomalo narod odvraćaju od kršćanskoga života" (Leon XIII. biskupima Ugarske, t. III. p. 234.). "S isto tolikim podcrtavanjem ponavljamo savjet da radite s isto tolikim žarom i razboritošću... na širenju katoličkih novina, jer u današnje vrijeme narod stvara svoje mišljenje i ravna svoj život prema dnevnome čitanju novina" (Leon XIII. Paternae providaeque, t. VI. p. 112.). - ŠPANJOLSKI EPISKOPAT piše: "Teška dužnost svih katolika je da odbijaju i tamane pornografiju... u

knjigama, romanima..." Katolici se moraju "sustezati od podupiranja pothvata koji zaslužuju novac na račun krjeposti. Ne smiju kupovati djela, feljtone, poštanske karte, slike, gravire koje vrijeđaju katolički moral" (Šp. metropolite, Ibid. p. 367.). A NJEMAČKI I AUSTRIJSKI EPISKOPAT određuje: "Načelom katoličkoga naroda mora postati da nikada ne kupuju u knjižarama i dućanima, koji javno nude takav smrad. (Leitsätze njem. i austr. Episkopata 7.).≠) Katolici se "ne smiju pretplaćivati i podupirati novčano ili kako drugačije listove ili novine koje idu za kvarenjem i uništavanjem ćudoređa" (Šp. metrop. Ibid p. 367.). ≠≠)

15. **Svi hrvatski biskupi** preporučili su 21. lipnja 1926. molitvenike "Katolički đak" i "Katolička učenica" (od sveuč. prof. dra D. Kniewalda, 1926.) u kojima su još podrobnije izložena sva ova načela o zajedništvu, zabavama, predstavama s mještovitim ulogama, nečednoj nošnji, plesu, tjelovježbi, kinu, knjizi... i slično. Oni mladićima i djevojkama preporučuju iz tih knjiga s izloženim ćudorednim smjernicama "crpiti pobudu za život, molitve, katolička načela i rad u zajednici s Gospodom Isusom Kristom i katoličkom Crkvom."

I. M.

≠) Poluslužbeni komentar primjećuje: "Treba prodavače na spretan način upozoriti na zlo što ga čine" (Um Sitte, p. 92.)

≠≠) Na pitanje je li uopće moguće provesti tako opsežnu ćudorednu reformu suvremenoga društva odgovara spomenuti poluslužbeni komentar: "Mlado kršćanstvo došlo je u jednu okolinu koja modernome svijetu u mnogim pojedinostima sliči do zadnjih potankosti; da; ono je bilo još daleko dublje palo. **Ali mlado kršćanstvo je nadvladalo svijet i to rekavši svoj odlučni ""Ne""** (Um Sitte, p. 115.). "Ovaj radosni optimizam (tj. da katolici mogu pobijediti suvremene nećudoredne običaje) ne dolazi uistinu iz promatranja sadašnjice... Ovaj optimizam raste samo u nebeskim visinama. Mi katolici imamo u M i l o s t i i u sredstvima milosti (tj. sv. sakramentima i dr.) uvijek žive izvore snage koji nam daju sposobnost postati gospodarima i n a j t e ž i h okolnosti" (Ibid.; p. 110.-111.).